

عید فطر در روایات به قیامت تشبیه شده است / روز آمرزش، وحدت و بندگی

نظر بر روایات مختلف در مورد عید سعید فطر نشان می دهد که این عید بزرگ از سوی معصومین به قیامت تشبیه شده است که این عنوان در عبارت حضرت علی (ع) در مورد نماز عید فطر مشهود است.

نظر بر روایات مختلف در مورد عید سعید فطر نشان می دهد که این عید بزرگ از سوی معصومین به قیامت تشبیه شده است که این عنوان در عبارت حضرت علی (ع) در مورد نماز عید فطر مشهود است.

خبرگزاری مهر، گروه دین و اندیشه: نظر بر روایات مختلف در مورد عید سعید فطر نشان می دهد که این عید بزرگ از سوی معصومین به قیامت تشبیه شده است به عنوان مثال حضرت علی (ع) در مورد نماز عید فطر فرمودند: زمانیکه از خانه هایتان به قصد خواندن نماز عید خارج می شوید، انگار که از قبر خارج می شوید و برای حشر می روید. وقتی به جایگاه نماز می رسید، انگار در پیشگاه خدا در روز قیامت ایستاده اید. و زمانی که نماز تمام می شود و به منزل خود بازمی گردید، انگار به خانه های خود در بهشت بازمی گردید.

این گونه روایت شده است که «خطب امیر المؤمنین علی بن ابی طالب (ع) يوم الفطر فقال: «ایها الناس! ان یومکم هذا یوم یناب فیہ المحسنون و یخسر فیہ المبتلون و هو یوم اشیبه بیوم قیامکم، فاذکروا بخروجکم من منازلکم الی مصلاکم خروجکم من الاجداث الی ربکم و اذکروا بوقوفکم فی مصلاکم ووقوفکم بین یدی ربکم، و اذکروا برجوعکم الی منازلکم رجوعکم الی منازلکم فی الجنة. عباد الله! ان ادنی ما للصائمین و الصائمات ان ینادیهم ملک فی آخر یوم من شهر رمضان ابشروا عباد الله فقد غفر لکم ما سلف من ذنوبکم فانظروا کیف تکونون فیما تستانفون.»

یعنی «ای مردم! این روز شما روزی است که نیکوکاران در آن پاداش می گیرند و زیانکاران و تبهکاران در آن مأیوس و ناامید می گردند و این شباهتی زیاد به روز قیامت دارد. پس با خروج از منزل و رهسپاری به سوی جایگاه نماز عید، خروجتان را از قبر و رفتنتان را به سوی پروردگار به یاد آورید، و با ایستادن در جایگاه نماز، ایستادن در برابر پروردگارتان را یاد کنید، و با بازگشت منزل خود، بازگشتتان به سوی منزلتان در بهشت؛ برین را متذکر شوید. ای بندگان خدا. کمترین چیزی که به زنان و مردان روزه؛ دار داده می شود، این است که فرشته؛ ای در آخرین روز ماه رمضان به آنان ندا می دهد و می گوید: هان! بشارتتان باد، ای بندگان خدا که گناهان گذشته؛ تان آمرزیده شد! پس به فکر آینده خویش باشید که چگونه بقیه ایام را بگذرانید؟»

یک توصیف زیبا از نماز عید فطر، تشبیه سه موقف قیامت است. تشبیه حشر خلائق به خروج از منزل، ایستادن در پیشگاه خدا به اقامه نماز، و بازگشت از نماز (همراه با سرور و شادمانی) به بازگشت بسوی جایگاه ابدی در بهشت است

این توصیف زیبا از نماز عید فطر، تشبیه سه موقف قیامت است. تشبیه حشر خلائق به خروج از منزل، ایستادن در پیشگاه خدا به اقامه نماز، و بازگشت از نماز (همراه با سرور و شادمانی) به بازگشت بسوی جایگاه ابدی در بهشت است.

در عظمت و بزرگی این عید همین بس که در قنوت این نماز آمده: «… روزی که آن را عید مسلمانان و ثمره و ذخیره و شرافت پیامبر اکرم (ص) قرار دادی…»

در این فراز تفاوت ارزش گذاری فطر میان پیامبر و امتش، بدلیل میزان بهره برداری از ماه رمضان است. پیامبر رحمت، حد نهایت استفاده از برکات این ماه بوده اند و مانند ندارند. پس فطر، ذخیره و ثمره قیام و صیام ایشان است. امت پیامبر هم به میزان معرفت و توفیق خود، از این ماه کسب فیض کرده است. پس در این روز شادمان هستند و به عنوان روز عید از خداوند پاداش می گیرند.

حجت الاسلام فاطمی نیا با اشاره به اتمام ماه مبارک رمضان می گوید: آنچه باید از ماه رمضان حاصل شود، تقواست. این گونه نباشیم که فقط در ماه رمضان اطاعت خدا را بکنیم و در غیر آن ترک طاعت کنیم! بعضی فقط در ماه رمضان نماز می خوانند، خوش اخلاق هستند، دل نمی شکنند! یا مثلاً فقط در این ماه با حجاب مناسب هستند!

وی توصیه می کند: عزیزان من قرآن که فرمود «کتب علیکم الصیام» برای این است که در این ماه ملکه تقوا برایمان حاصل شود، نه اینکه فقط یک ماه رمضان عبادت کنیم و مابقی ایام را به حال خودمان باشیم! سعی کنید تا می توانید نورهای کسب شده در این ماه را با گناه نکردن حفظ کنید. اولیا الله که به آن مقامات عالی رسیدند در اثر حفظ همین انوار بود!

فاطمی نیا می گوید: خداوند فرمود روزه برای من است. من خودم پاداش روزه داران را می دهم، و برخی هم جمله را مجهول خوانده اند به این معنا که من خودم پاداش روزه هستم و دوستی و محبت خودم را به آنها می دهم. جمال السالکین سید بن طاووس می نویسد «مبادا این روز را (روز عید فطر) به بازی و اهمال بگذرانی، چرا که نمی دانی از مردودین هستی یا مقبولین. پس اگر امید قبول داری، شکر زیادی به جا آور و اگر ترس از رد در تو هست، اسیرحزن و اندوه باش!» به هرحال نباید از این روز غفلت کنیم. اگر رجاء قبول هست که شکرش را به جا می آوریم، واگر خوف رد باشد باید با تضرع به بارگاهش تدارک مافات کنیم.

سید بن طاووس می فرماید اولیا خدا از صبح روز عید فطر، شروع می کنند تا برای رمضان سال آینده آماده شوند. در دعای وداع ماه رمضان هم آمده است که از خداوند بخواهیم ما را برای رمضان سال بعد نگه دارد و از همین الان ما را آماده کند

در نقل دیگری نیز آمده است که سید بن طاووس می فرماید اولیا خدا از صبح روز عید فطر، شروع می کنند تا برای رمضان سال آینده آماده شوند. در دعای وداع ماه رمضان هم آمده است که از خداوند بخواهیم ما را برای رمضان سال بعد نگه دارد و از همین الان ما را آماده کند.

لذا کسانی که شب قدر را درک نکردند از اول عید فطر امسال باید آماده شوند که شب قدر سال بعد را درک کنند. این شب قدری که گذشت اگر هزار ماه او را جلو نبرده، حتماً مانعی وجود داشته است. آن مانع را باید از هم اکنون بشناسد.

نکته دیگری که وجود دارد حفظ دستاوردهای این ماه بزرگ است. آیت الله میرباقری در این خصوص می گوید: انسان پس از کسب توفیقات باید بر حفظ دستاوردها سرمایه گذاری و تلاش کند؛ اگر شب جمعه ای بر انسان می گذرد و توفیق مناجات و توبه پیدا می کند، اگر ماه رمضان و شب قدری بر او گذشت و رزق های این ماه از جمله: طهارت نفس و توفیق قیام در شب و شب زنده داری و سحرخیزی و تلاوت قرآن و... را به دست آورد باید در حفظ آنها بکوشد و بر آن اضافه کند. خلاصه اینکه به دست آوردن سرمایه ها یک چیز است و حفظ و نگهبانی آن چیز دیگری است. اما نسبت به حفظ دستاوردهای ماه رمضان چه باید کرد؟

وی می گوید: اول اینکه انسان باید متوجه باشد که چیزی به دست آورده است؛ چون آدمی که اهل حساب و کتاب نیست و ارزش کالاهای قیمتی خود را نمی داند در معرض خطر است، چرا که دشمن و شیطان آنها را می شناسند و روی آنها کمین می کنند. از این رو اگر در جایی دیدید که شیطان خیلی وسوسه می کند بدانید که در همان جا خبری است مثلاً اگر شب ها بیدار می شدید و در شبی شیطان هجوم آورد و وسوسه کرد که بخواهید پس بدانید که در همان شب خبری است یا اگر مثلاً عادت دارید که زبان خود را حفظ کنید اما در جایی شیطان برای غیبت و گناه وسوسه می کند پس بدانید هر چه خیر است در همان ترک گناه و حفظ زبان است. بنابراین شیطان روی گنجینه های خیلی مهمی که در انتظار انسان است کمین می کند و طبیعی است که اگر کسی نداند چه به دست آورده و غافل از سرمایه هایش باشد، در خطر است.

آیت الله میرباقری معتقد است: نکته دوم این است بعد از اینکه فهمید چه به او داده اند باید بدانند که این سرمایه ها دشمن جدی دارد و خیال نکند دشمنی ندارد؛ چرا که اتفاقاً شیطان در بیرون ماه رمضان ایستاده است که آنها را از انسان بگیرد.

اگر معنای فطر را ابداع بدانیم؛ بدیهی است عید فطر ابداع و شروع دوره جدیدی باشد؛ دوره ای که با پاکی روح و روان و آمرزش حضرت حق آغاز شده است و بدیهی است که چنین روزی برای مؤمنان راستین عید و فرخنده است

حجت الاسلام محمدباقر پورامینی در گفتگو با خبرنگار مهر درباره فلسفه برپایی عید در پایان ماه رمضان، تصریح کرد: اگر معنای فطر را ابداع بدانیم؛ بدیهی است عید فطر ابداع و شروع دوره جدیدی باشد؛ دوره ای که با پاکی روح و روان و آمرزش حضرت حق آغاز شده است و بدیهی است که چنین روزی برای مؤمنان راستین عید و فرخنده است.

وی افزود: شیخ صدوق در امالی از امیرمومنان (ع) نقل می کند که در خطبه روز عید فطر برای مردم چنین بیان داشت: بدانید ای بندگان خدا که کمترین مزد مرد و زن روزه دار آن است که جار کشد آنها را فرشته ای در روز آخر ماه رمضان که مژده بر بندگان خدا که آمرزیده شد برای شما آنچه گذشته از گناهان شما.

مدرس حوزه علمیه قم در ادامه گفت: زیباترین تعبیر درباره شادمانی مردم در عید فطر را ما در صحیفه سجادیه می یابیم؛ امام سجاد (ع) در مناجات ۴۵ که به وداع ماه رمضان معروف است، می فرماید: ای خداوند! ما در این روز فطر، روز عید و شادمانی مؤمنان، روز اجتماع مسلمانان به گرد یکدیگر، از هر گناه که مرتکب شده ایم و از هر کار زشت که زین پیش از ما سر زده و از هر خیال بد که در دل خود پنهان داشته ایم، توبه می کنیم، توبه کسی که در دل، خیال بازگشتش به گناه نیست و بار دیگر به گناه باز نگردد، توبه ای بی بازگشت، عاری از هر گونه شک و ریب.

وی ادامه داد: یکی از ابعاد زیبای این جشن بزرگ، اجتماع مسلمین در یک صف یکپارچه است؛ اصولاً اجتماعی بودن احکام از جلوه های دین مقدس اسلام است؛ مثلاً اسلام در مسأله جهاد، اجتماعی بودن را به طور مستقیم تشریح کرده است، یک نوع اجتماعیت نیز در وجوب روزه است، به گفته علامه طباطبایی اجتماعیت، در روزه به طور مستقیم نیست، بلکه لازمه آن است، چون وقتی روزه دار روزه گرفت قهراً در طول رمضان در مساجد رفت و آمد خواهد کرد و در آخر در روز عید فطر، این اجتماع به حد کامل می رسد.

پورامینی درباره عید فطر در آیات و روایات هم بیان کرد: رسول خدا (ص) همواره در روزهای عید فطر قبل از رفتن به مصلی فطره را تقسیم می کرد و این دو آیه سوری اعلی را می خواند: «قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى وَ ذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى» زیرا این دو آیه مورد بحث درباره زکات فطره و نماز عید نازل شد.

پور امینی با بیان اینکه در روایات، شب عید فطر، شب جوایز نام گرفته است ادامه داد: شیخ مفید در امالی این حدیث را روایت می کند؛ چون شب عید فطر فرا رسد، خداوند پاداش عمل کنندگان را بدون حساب و شمارش ببخشد و چون صبح روز عید فرا رسد خداوند فرشتگان را در تمام شهرها برانگیزد، پس در زمین فرود آیند و سر کوچه و گذرها بایستند و گویند: ای امت محمد به سوی پروردگار کریم برای نماز عید بیرون شوید که او پاداش فراوان دهد و گناهان بزرگ را بیامرزد و چون سوی محلّ برگزاری نماز عید روند خداوند عزوجلّ به ملائکه فرماید: ای ملائکه من پاداش یک اجیر وقتی به وظیفه اش عمل کند چیست؟ گویند: معبودا و سید پاداش او آن است که اجر او را به طور کامل عطا کنی. خداوند عزوجلّ فرماید: ای ملائکه من شما را گواه می گیرم که من پاداش این افرادی را که در ماه رمضان روزه گرفتند و به نماز ایستادند خرسندی و آمرزش خودم قرار دادم.

وی افزود: خداوند می فرماید: ای بندگانم از من درخواست کنید، به عزّت و جلالم سوگند شما امروز در این گردهمایی خود برای آخرت و دنیایان هر چه از من بخواهید به شما ببخشم و به عزّتم سوگند تا آن زمان که مرا مراقب خود بدانید و از من بترسید گناهان و عیوب شما را ببوشانم. به عزّتم سوگند که شما را از عذاب پناه دهم و در نزد کسانی که در دوزخ جاودانند رسوا نسازم، باز گردید که همگی بخشیده شده اید. شما مرا خشنود ساختید و من از شما خشنود گشته ام. پس ملائکه بدین بخششی که خداوند به این امت به هنگام افطار ماه رمضان عنایت فرموده یک دبگر را بشارت داده و تبریک می گویند.